

Kuntohoitaja Anneli Turja näki vieraassa maassa suuren tarpeen, kouluttautui fysioterapeutiksi voidakseen paremmin vastata tähän tarpeeseen ja vetää nyt Armeniassa suomalaishanketta, jossa tähän asti kotona piilotellut vammaiset lapset pääsevät kuntoutuksen avulla oppimaan ja saamaan kehitystään tukevia virikkeitä. Hanketta rahoittavat ja tukevat Patmos Lähetysseuratiö ja Suomen ulkoministeriö.

Ensimmäiset lapset Armenian pääkaupungissa Jerevanissa avattuun kuntoutuskeskukseen tulivat lokakuun alussa. Nyt pyöriivät jo sekä ryhmät että yksilökuntoutus. Tärkeä osa toimintaa ovat seminaarit, joiden päätavoitteena on yleisen vammaistietoisuuden lisääminen. Vanhemmat kutsutaan mukaan seminaareihin saamaan sekä tärkeää käytännön tietoa, mm. lapsen käsittelyohjeita, että arvokasta vertaistukea.

– Koko toiminnan ideana on paitsi kuntouttaa lapsia myös murtaa se piintynyt asenne, ettei vammaisen lapsi osaa mitään eikä pysty mihinkään, **Anneli Turja** sanoo.

Nyt käynnistynyt toiminta ei olisi mahdollinen ilman vahvaa maatumemusta ja pitkää taustatyötä. – Olen vuodesta 1992 saakka käynyt Armeniassa vetämässä lastenkodin vammaisille lapsille kuntohoitajana erilaisia kuntoutusleirejä. Patmos Lähetysseuratiön lääkäri oli löytänyt nämä lapset ”vahingossa” Armenian maanjäristyksen jälkeen ja halusi järjestää heille kuntoutusta.

– Pääsin leirien yhteydessä vierailemaan myös kotona asuvien vammaisten lasten luona ja järkytyin näkemästäni. Lapsia joko holhottiin liikaa – heidän ei annettu itsenäistyä – tai sitten heitä piiloteltiin. Myös asunnot olivat aika onnettomia.

– Työskentelin Suomessa, mutta en millään päässyt irti ajatuksesta, että asialle olisi tehtävä jotain. Syventäkseni omia tietojani lähdin opiskelemaan fysioterapeutiksi. Armeniassa aloin luoda yhteyksiä ja etsiä kanavia. Päätin, etten lähde korostamaan epäkohtia, vaan rakentamaan luottamusta. Ajan mittaan sain luotua yhteyksiä ihan maan ministeritasolle saakka. Päässäni eli sitkeästi ajatus kuntoutuskeskuksesta.

Kun Anneli Turja kuuli ystävältään, että tämänkaltaisia projekteja voidaan toteuttaa kehitysyhteistyönä, hän otti yhteyttä Suomen ulkoministeriöön ja matkusti Armeniaan tekemään rahoitusanomuksen pohjaksi tarvittavaa raporttia. Siinä selvitettiin, millaiset vammaisten lasten olot maassa ovat, ketkä ovat suurimmassa avun tarpeessa, olisiko kuntoutuksella mahdollista vaikuttaa lasten toimintakykyyn, mikä on fysioterapeuttilanne jne.

– Selvisi, että kiireellisintä olisi saada kuntoutuksen piiriin alle kouluikäiset vammaiset lapset. Jos nämä lapset saisivat kuntoutusta, heidät voitaisiin integroida normaali-

kouluun ja sitä kautta yhteiskuntaan, Anneli Turja kertoo.

Yhteydet paikalliseen ministeriöön osoittautuivat useallakin tavalla tärkeiksi. Kun rahoitus kuntoutuskeskukseen saatiin pääosin Suomen ulkoministeriöltä, myös Armenian sosiaaliministeriö halusi lähteä mukaan. – Kun meillä on tämä virallinen tuki, voimme luoda verkostoja sosiaalipuoleen ja pääsemme koteihin käymään ja ohjaamaan myös vammaisten lasten perhettä ja sukulaisia. Koska Armeniassa suku on tärkeä, ohjaamme koko perhepiiriä ymmärtämään, miten vammaisen lapsi oppii.

Tärkeänä vaikuttajana on ollut tehokas tiedotuskanava, televisio. – Teimme puolen tunnin ohjelman, jossa ohjasimme lastenkodin lapsia kuntoutusleirillä. Harjoittelimme motorisia taitoja mm. vesiliikunnan ja pallojen avulla ja kerroin, mitä vammaiset lapset ovat oppineet näiden kuntoutusleirien aikana ja miten lapsi nauttii siitä, että saa virikkeitä. Lopuksi kerroin, että avaamme syksyllä alle kouluikäisille vammaisille lapsille tarkoitetun kuntoutuskeskuksen ja kehotimme toiminnasta kiinnostuneita perheitä ottamaan meihin yhteyttä.

Tähän mennessä yhteydenottoja on tullut niin paljon, että ensivaiheessa vasta osa lapsista on voitu ottaa mukaan kuntoutukseen. – Tärkeää on, että vuosikymmeniä pimennossa ollut asia on tuotu keskusteluun maassa, jossa vammaisuuteen liittyy vielä paljon ympäristön paineita ja häpeää. Lisääntyvä tieto vapauttaa, Anneli Turja sanoo.

– Tarkoituksemme on viedä Armeniaan sellaista tietotaitoa, jota heillä itsellään ei ole, ja kaikin tavoin tukea sitä osaamista, jota heillä jo on. Tavoitteena on saada toiminta pyörimään armenialaisten omin voimin. Ihmisiä ja halua tähän maasta löytyy, Anneli Turja sanoo.

Kuntoutuskeskuksessa työskentelee armenialainen, Amerikassa koulutusta saanut, pediatria ja kuntoutukseen erikoistunut lääkäri, kaksi armenialaista fysioterapeuttia ja kolme henkilöä, joiden ammattinimikkeenä on special educators. – Armeniassa ei vielä kouluteta toimintaterapeutteja, mutta valtiotasolla sitä suunnitellaan jo. Tärkeä työyhteisön jäsen on myös autonkuljettaja, joka hakee lapset syrjäseuduilta. Itse olen mukana kaikessa tarvittavassa, mutta pyrin toimimaan taustalla, Anneli Turja sanoo.

– Tässä ensivaiheessa katsomme, mitkä ovat lyhyen ja pitkän ajan tavoitteet kunkin kuntoutukseen tulevan lapsen kohdalla. Tärkeimpänä kiinnostuksen kohteena

ei ole vammaisen lapsen diagnoosi, vaan hänen toimintakykynsä. Haluamme löytää ja vahvistaa sitä toimintakykyä, jota lapselta löytyy, antaa hänelle keskuksessa spesiaaliterapiaa ja kannustaa perhettä lapsen oppimien taitojen käyttämiseen myös kotona. Nyt katsomme, miten pallo lähtee pyörimään, ja kun sen näemme, laajennamme tarvittavaan suuntaan.

Fysioterapeutti Anneli Turja lienee tähän mennessä pitkämatkalaisin FYSI:n koulutukseen tullut: hän matkusti fysioterapeutti, NDT, Bobath-seniorikouluttaja Liisa Kallisen ”Lapsen sensomotorinen kehitys ja sen poikkeavuudet” -koulutukseen Armeniasta asti. Pitkälisen taustatyön tuloksena maan pääkaupungissa Jerevanissa aloitti 1.10.2009 toimintansa vammaisten lasten kuntoutuskeskus. Tilastojen mukaan Armeniassa on yli 2000 sellaista kotona asuvaa vammaista lasta, jotka eivät ole tähän mennessä saaneet kuntoutusta.

1. Kuntoutus antaa vammaiselle lapselle mahdollisuuden integroitua tavalliseen kouluun ja myöhemmin koko yhteiskuntaan. Kuusivuotias Arman on ensimmäistä kertaa elämässään kuntoutuksessa niin kuin muutkin kuntoutuskeskuksen lapset.

2. Nelivuotiaan Rubenin ilme sen kertoo: Vammaisellakin lapsella on halu ja kyky oppia koko ajan uutta ja nauttia monenlaisista virikkeistä. Suomalaisiin taustavoimin Jerevanin keskusta avattu kuntoutuskeskus on tuonut nämä mahdollisuudet myös aiemmin kodeissa piiloteltujen vammaisten lasten ulottuville.

3. Huhtikuussa löytyneet tilat on kunnostettu ja Suomesta lähetetyt kuntoutusapuvälineet ovat olleet lokakuun alusta lähtien kovassa käytössä. Kuvassa fysioterapeutti Anneli Turja ja 4-vuotias Shahan.

4. Kuntoutuskeskuksen moniammatillinen tiimi tekee tiivistä yhteistyötä. Kuvassa vasemmalta ylhäältä Ruzanna, special educator, Gayane, fysioterapeutti, Karine, special educator, Anneli, projektikoordinaattori, Narine, fysioterapeutti ja Lilit, special educator. Edessä musiikkiterapeutti Haik. Tiimiin kuuluu lisäksi kuntoutukseen erikoistunut lastenlääkäri Laura Movsisian.

Armenia on Aasiassa, Mustanmeren ja Kaspienmeren väli- maastossa sijaitseva sisämaavaltio. Neuvostoliitosta vuonna 1991 itsenäistyneen tasavallan naapureita ovat Georgia, Azerbaidzan, Iran ja Turkki. Väkiluku on 3,3 miljoonaa. Vaikka Ararat-vuori (5 137 m) kuuluu nykyään Turkille, se on edelleen Armenian kansallissymboli. Vuori näkyy monista paikoista maassa, myös pääkaupunki Jerevanista. Se on kuvattu Armenian vaakunaan ja on suosittu aihe kansantaiteessa. Raamatussa Ararat on nimetty paikaksi, jonne Nooan arkki rantautui vedenpaisumuksen jälkeen.

Kun on tahtoa, löytyvät keinotkin